

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ, ΚΛΠ.

[ARCHAEOLOGIST IN GREECE: JOB DESCRIPTION, ETC]

Επάγγελμα: Αρχαιολόγος [Profession: Archaeologist]

Ορισμός [Definition]: Ο αρχαιολόγος είναι ο επιστήμονας που ασχολείται με τον εντοπισμό, την έρευνα, την καταγραφή, την μελέτη και την δημοσίευση υλικών καταλοίπων του παρελθόντος, με σκοπό την κατανόηση & την ερμηνεία των κοινωνικο-πολιτισμικών δομών των κοινωνιών από τις οποίες προέρχονται τα ευρήματα και επιπρόσθετα την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας από τους αρχαιότερους χρόνους μέχρι σήμερα.

Περιγραφή Επαγγέλματος [Job Description]: Ο αρχαιολόγος ασχολείται με τη μελέτη των ιστορικών πηγών, την έρευνα και την ανασκαφή περιοχών, για τις οποίες γνωρίζουμε (ή υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις) ότι περιλαμβάνουν αρχαιολογικό υλικό, την χρονολογική και πολιτισμική ταξινόμηση των αρχαιολογικών ευρημάτων, καθώς και τον καθαρισμό, την αποκατάσταση και ανάδειξη των ιστορικών μνημείων.

Τελικός σκοπός του επιστήμονα αρχαιολόγου, είναι να οδηγηθεί αλλά και να οδηγήσει στη γνώση και την ερμηνεία των πολιτισμών του παρελθόντος, συμβάλλοντας έτσι στη διαφύλαξη και ανάδειξη της αρχαιολογικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του κάθε τόπου.

Η αρχαιολογική έρευνα και η ανασκαφή αποτελούν ιδιαίτερα χρονοβόρες και κοπιαστικές διαδικασίες, που όμως προσδίδουν ικανοποίηση υψηλού βαθμού στον ερευνητή αρχαιολόγο.

Κατά τη διάρκεια της ανακάλυψης, ανασκαφής, μεταφοράς και συντήρησης των ευρημάτων ή των μνημείων, απαιτούνται από τον αρχαιολόγο ιδιαίτερα προσεκτικοί και ακριβείς χειρισμοί, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος ζημιάς.

Ο αρχαιολόγος χρειάζεται να διαθέτει οργανωτικές και συντονιστικές ικανότητες, να συνεργάζεται αρμονικά με τους συναδέλφους του και τα λοιπά μέλη της διεπιστημονικής ομάδος και του συνεργείου που λαμβάνουν μέρος στις ανασκαφές και τα λοιπά αρχαιολογικά έργα.

Μία ιδέα ως προς τα καθήκοντα που έχει να ασκήσει ένας αρχαιολόγος - υπάλληλος της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, και κυρίως των περιφερειακών υπηρεσιών αυτής, δίδεται από την απαρίθμηση των αρμοδιοτήτων των Εφορειών Αρχαιοτήτων (ΠΔ 191/2003):

- διατήρηση και διαχείριση αρχαιολογικών χώρων και μνημείων
- προστασία του φυσικού τοπίου που τα περιβάλλει

- κατάρτιση αρχείου φωτογραφιών, σχεδίων, χαρτών, κηρύξεων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων
- εξέταση αιτημάτων εκτέλεσης έργων που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τους αρχαιολογικούς Χώρους και τα Μνημεία
- προγραμματισμός και διενέργεια ανασκαφών και οιασδήποτε μορφής αρχαιολογικής έρευνας
- τήρηση αρχείου όλων των ανασκαφών και των αρχαιολογικών ερευνών άλλης μορφής
- καταγραφή και ηλεκτρονική καταχώρηση κινητών και ακινήτων αρχαιολογικών ευρημάτων
- αρχαιολογική μελέτη και αξιολόγηση των τεχνικών έργων επί μνημείων ή πλησίον μνημείων και των έργων συντήρησης επί μνημείων, αρχαίων αντικειμένων και έργων τέχνης και επιστημονική μελέτη παντός σχετικού με τα παραπάνω αναφερόμενα θέματα
- προγραμματισμός και εκτέλεση έργων για την προστασία, συντήρηση, αναστήλωση, ευπρεπισμό και διαμόρφωση των Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων
- διερεύνηση και καταγραφή της απαιτούμενη αρχαιολογικής τεκμηρίωσης και αξιολόγησης, προκειμένου να προχωρήσει η δι' αυτεπιστασίας μελέτη και εκτέλεση τεχνικών έργων, αποτύπωσης και τοπογράφησης, στερέωσης, αποκατάστασης, αναστήλωσης μνημείων, διαμόρφωσης και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων
- εποπτεία των ερευνών των επιστημονικών, ερευνητικών και εκπαιδευτικών οργανισμών της ημεδαπής και των Ξένων Αποστολών και Σχολών, που είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα
- κατάρτιση αρχείου κατόχων αρχαίων και αρχαιοπωλείων,
- δίωξη της αρχαιοκαπηλίας και της παράνομης διακίνησης αρχαίων
- εκπόνηση και εφαρμογή μουσειολογικών και μουσειογραφικών μελετών
- έκθεση των αρχαιολογικών αντικειμένων στα Μουσεία και τις Συλλογές της Εφορείας Αρχαιοτήτων
- διαχείριση και εν γένει τάξη και ευπρέπεια των εν λόγω μουσείων και επιστημονική μελέτη των συναφών ζητημάτων
- χορήγηση άδειας μελέτης αρχαίων αντικειμένων εντός των Μουσείων και των Συλλογών
- χορήγηση αδειών ελευθέρας εισόδου στους αρχαιολογικούς χώρους και τα Μουσεία στα δικαιούμενα πρόσωπα
- χορήγηση άδειας εξαγωγής μη προστατευομένων από τη νομοθεσία πολιτιστικών αγαθών
- σχεδιασμός, οργάνωση και παρουσίαση αρχαιολογικών, περιοδικών ή μονίμων, εκθέσεων, σε συνεργασία με την Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού
- σχεδιασμός, οργάνωση και παρουσίαση αρχαιολογικών περιοδικών εκθέσεων, προγραμμάτων, δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων σε ειδικούς χώρους, σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και σε σχολικούς χώρους, με σκοπό την ενίσχυση του κοινωνικού ή παιδευτικού ρόλου των μουσείων της Εφορείας Αρχαιοτήτων και την ενημέρωση του κοινού σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, και εφαρμογή των σχετικών εγκυκλίων και οδηγιών
- συνεργασία με τους συντηρητές αρχαιοτήτων της Εφορείας Αρχαιοτήτων στην συντήρηση των πάσης φύσεως αρχαιοτήτων, καθώς και στην συντήρηση, αποκατάσταση και αισθητική παρουσίαση των μνημείων και πολιτιστικών αγαθών.
- οργάνωση και λειτουργία της βιβλιοθήκης της Εφορείας Αρχαιοτήτων

Εκπαίδευση [Education] : Ο αρχαιολόγος σπουδάζει στα Τμήματα Ιστορίας-Αρχαιολογίας των Ελληνικών Πανεπιστημίων και ισότιμων του εξωτερικού, τα οποία μετά τετραετή φοίτηση χορηγούν Πτυχίο Ιστορίας-Αρχαιολογίας με κατεύθυνση Αρχαιολογία.

Η εξειδίκευση που αποκτά είναι ανάλογη με το χώρο και την ιστορική περίοδο που καλύπτουν οι έρευνές του. Η εξειδίκευση αυτή μπορεί να αποκτηθεί με ερευνητική ενασχόληση κατά τη διάρκεια των βασικών σπουδών, καθώς και μετά την κτήση του πτυχίου, αλλά και με σπουδές σε μεταπτυχιακό επίπεδο (μονοετές ή διετές μεταπτυχιακό δίπλωμα εξειδίκευσης στην Ελλάδα ή αντίστοιχο Master αλλοδαπού ΑΕΙ, διδακτορικό δίπλωμα).

Χαρακτηριστικά του επαγγέλματος [Professional Characteristics] : Τα βασικότερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον επιστήμονα αρχαιολόγο, είναι ο σεβασμός για την ιστορική και πολιτισμική κληρονομιά του κάθε λαού και το ενδιαφέρον του για την αναζήτηση της ιστορίας.

Καθώς η επιστήμη της Αρχαιολογίας είναι άμεσα συνδεδεμένη με άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες, όπως η Ιστορία, η Ιστορία της Τέχνης, η Κοινωνιολογία, η Εθνολογία, η Κοινωνική Ανθρωπολογία, αλλά και με φυσικές επιστήμες, όπως η Αρχαιομετρία, η Παλαιοζωολογία κλπ. είναι χρήσιμο για τον αρχαιολόγο να γνωρίζει και να ενημερώνεται για θέματα που αφορούν τους τομείς αυτούς, αλλά και να συνεργάζεται με τους αντίστοιχους επιστήμονες, ώστε να αποκτά μια ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη άποψη για το αντικείμενο της επιστημονικής του έρευνας.

Τέλος, οφείλει να δείχνει υπευθυνότητα και συνέπεια στο ζήτημα της επίβλεψης των αρχαιολογικών χώρων, της αναστήλωσης και της συντήρησης των ιστορικών μνημείων, ώστε να προάγει το πνεύμα του σεβασμού και της αγάπης για την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του κάθε λαού.

Επαγγελματικές δυνατότητες – προοπτικές [Professional Possibilities and Perspectives] :

Οι αρχαιολόγοι απασχολούνται στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα

- σε πολιτιστικά ιδρύματα, φορείς και οργανισμούς,
- σε μουσεία,
- σε αρχαιολογικές ανασκαφές¹,
- στην επίβλεψη των αρχαιολογικών χώρων και ανάδειξη των ιστορικών μνημείων της χώρας μας.

Οι απόφοιτοι των Τμημάτων Αρχαιολογίας μπορούν να επιλέξουν και να διεκδικήσουν πρόσληψη σε θέσεις του δημοσίου, όπως

- στο Υπουργείο Πολιτισμού,
- στις Νομαρχίες,
- στους δήμους και κοινότητες

ή του ιδιωτικού τομέα, όπως

¹ Για να ορισθεί αρχαιολόγος ως **διευθυντής ανασκαφής** απαιτείται η ύπαρξη προσθέτων όρων:

1. Προκειμένου να ορισθεί ένας αρχαιολόγος ως διευθυντής συστηματικής αρχαιολογικής ανασκαφής απαιτείται να έχει πενταετή ανασκαφική εμπειρία μετά την κτήση του πτυχίου και δύο συνθετικές δημοσιεύσεις αναφερόμενες σε ανασκαφές ή ανασκαφικά ευρήματα (Ν.3028/2002, άρθρο 36 παρ.4)

2. Προκειμένου να ορισθεί ένας αρχαιολόγος ως διευθυντής σωστικής αρχαιολογικής ανασκαφής απαιτείται να έχει τουλάχιστον τριετή ανασκαφική εμπειρία και να μη έχει εκκρεμότητες ως προς τις ετήσιες επιστημονικές εκθέσεις που οφείλουν να καταθέτουν οι αρχαιολόγοι μέχρι τέλους Απριλίου του επομένου έτους (Ν.3028/2002, άρθρ.37 παρ.2)

- σε ιδιωτικά μουσεία και οργανισμούς διατήρησης και προώθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου,
- σε αρχαιοπωλεία
- σε εκδοτικούς οίκους και εφημερίδες ως επιμελητές κειμένων

Ακόμη, μπορούν να απασχοληθούν ως καθηγητές

- σε αντίστοιχα τμήματα Πανεπιστημίων
- στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

ή και να αποκτήσουν

- άδεια ξεναγού ιστορικών χώρων, μνημείων και μουσείων.

Προϋποθέσεις άσκησης επαγγέλματος:

A) Υπουργείο Πολιτισμού:

1. Ο Κλάδος ΠΕ **Αρχαιολόγων** περιλαμβάνει 1106 θέσεις

Προσόντα διορισμού ορίζονται το Πτυχίο Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας με ειδίκευση στην Αρχαιολογία Πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο αντίστοιχης ειδικότητας της αλλοδαπής και άριστη γνώση της αγγλικής ή γαλλικής ή γερμανικής ή ιταλικής γλώσσας. Οι αρχαιολόγοι του κλάδου διακρίνονται στις ειδικότητες (α) Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων και (β) Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων.

2. Ο κλάδος ΠΕ **Αρχαιολόγων - Μουσειολόγων** περιλαμβάνει 12 θέσεις

Προσόντα διορισμού ορίζονται αυτά του κλάδου ΠΕ Αρχαιολόγων και επιπλέον τίτλος μεταπτυχιακών σπουδών Μουσειολογίας της ημεδαπής ή αλλοδαπής

3. Ο κλάδος ΠΕ **Ιστορικών της Τέχνης** περιλαμβάνει 20 θέσεις.

Στον κλάδο γίνονται δεκτοί και οι έχοντες πτυχίο τμήματος Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης ΑΕΙ της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής

Οι πρόσληψη στους ανωτέρω κλάδους (1) έως (3) γίνεται κατόπιν γραπτών εξετάσεων που διοργανώνονται από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ, ανεξάρτητη αρχή).

4. **Αρχαιολόγοι με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου.**

Στο Υπουργείο Πολιτισμού έχουν δημιουργηθή προσφάτως (450) θέσεις αρχαιολόγων με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, προερχόμενοι από μετατροπή συμβάσεων ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου (ΠΔ164/2004).

5. Για την πρόσληψη **αρχαιολόγων με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου** (μέχρι 1390 ώρες το έτος) απαιτείται Πτυχίο Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, με ειδικευση στην Αρχαιολογία, Πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο αντίστοιχης ειδικότητας της αλλοδαπής. Η πρόσληψη αυτή ενεργείται κατόπιν

- ανακοινώσεως της Υπηρεσίας που εκτελεί το αρχαιολογικό έργο,
- υποβολής αιτήσεων των υποψηφίων,
- αξιολογήσεως και προτάσεως της Υπηρεσίας που εκτελεί το αρχαιολογικό έργο προς την Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού,
- επιλογής των επιτυχών υποψηφιοτήτων από την Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και
- προσλήψεως των επιλεγέντων αρχαιολόγων από τον προϊστάμενο της Υπηρεσίας που εκτελεί το αρχαιολογικό έργο

Οι αρχαιολόγοι που προσλαμβάνονται στην Αρχαιολογική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού πρέπει να είναι Έλληνες πολίτες ή πολίτες των κρατών - μελών της ΕΕ. Οι τελευταίοι όμως δεν μπορούν να καταλάβουν θέσεις ευθύνης που συνεπάγονται άσκηση δημοσίας εξουσίας (Γενικοί Διευθυντές, Διευθυντές, Τμηματάρχες κλπ.)

Β) Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.):

Οι αρχαιολόγοι μπορούν

- να εκλεγούν ως Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό (Δ.Ε.Π.) στις βαθμίδες Λέκτορας, Επίκουρος Καθηγητής, Αναπληρωτής Καθηγητής και Καθηγητής
- ή
- να προσληφθούν με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου ως Ειδικοί Επιστήμονες σε Τμήματα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Εθνογραφίας και τμήματα συναφών γνωστικών αντικειμένων των ελληνικών Α.Ε.Ι.

Για την εκλογή ή την πρόσληψή τους αντίστοιχα οι υποψήφιοι πρέπει να είναι Έλληνες πολίτες ή πολίτες άλλου κράτους - μέλους της Ε.Ε., να είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος αντίστοιχης εξειδίκευσης, να διαθέτουν αναγνωρισμένο επιστημονικό έργο και πρωτότυπα επιστημονικά δημοσιεύματα.

Για τους πολίτες κράτους-μέλους της Ε.Ε. απαιτείται ακόμη η κατοχή πτυχίου ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών Ελληνικού Α.Ε.Ι. ή απολυτηρίου Ελληνικού Λυκείου ή εξαταξίου Γυμνασίου ή πιστοποιητικό ελληνομάθειας Δ' επιπέδου από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, από το οποίο θα αποδεικνύεται η πλήρης γνώση και άνετη χρήση της ελληνικής γλώσσας.

Γ) Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση:

Στον κλάδο ΠΕ2 της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διορίζονται, μεταξύ άλλων, και οι έχοντες Πτυχίο Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας ΑΕΙ της ημεδαπής ή ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής.

Στην περίπτωση ισοτίμου πτυχίου της αλλοδαπής, ο υποψήφιος πρέπει να έχει και απολυτήριο ελληνικού εξατάξιου γυμνασίου ή λυκείου . Αν δεν έχει απολυτήριο ελληνικού εξατάξιου γυμνασίου ή λυκείου, απαιτείται βεβαίωση, που χορηγείται κατόπιν εξέτασης, για την πλήρη γνώση και άνετη χρήση της ελληνικής γλώσσας, καθώς και τη γνώση της ελληνικής ιστορίας.

Δ) Ξεναγοί: άδεια άσκησης του επαγγέλματος ξεναγού στην Ελλάδα μπορεί να χορηγηθεί σε Έλληνες πολίτες, που είναι πτυχιούχοι της Σχολής Ξεναγών του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, καθώς και σε πολίτες κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης². Οι κάτοχοι πτυχίου Ιστορίας-Αρχαιολογίας εγγράφονται στην Σχολή Ξεναγών εξεταζόμενοι σε ολιγώτερα μαθήματα σε σχέση με τους λοιπούς υποψηφίους, και μπορούν να απαλλαγούν από την παρακολούθηση ορισμένων μαθημάτων³.

Ασυμβίβαστα [Incompatibilities]:

1. «Φυσικό πρόσωπο του οποίου το επάγγελμα σχετίζεται ή σχετιζόταν με την προστασία μνημείων ή είναι αρχαιοπώλης ή έμπορος νεότερων μνημείων ή υπάλληλος ή συνεργάτης φυσικών ή νομικών προσώπων που ασκούν παρόμοια επιχείρηση, δεν μπορεί να αναγνωρισθεί ως συλλέκτης αρχαίων» (Ν.3028/2002, άρθρο 31 παρ.2).
2. «Η άδεια [αρχαιοπώλου] χορηγείται, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μετά από γνώμη του Συμβουλίου, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που: ...γ) δεν έχουν αναγνωρισθεί ως συλλέκτες μνημείων και δεν ασκούν επάγγελμα που σχετίζεται ή σχετιζόταν με την προστασία μνημείων» (Ν.3028/2002, άρθρο 32, παρ.2)
3. «Τα μέλη του προσωπικού του Υπουργείου Πολιτισμού και των μουσείων του άρθρου 45 που ανήκουν στο Δημόσιο, σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ν.Π.Ι.Δ. του ευρύτερου δημόσιου τομέα, δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα στο εμπόριο μνημείων ή άλλων πολιτιστικών αγαθών. Δεν επιτρέπεται να χορηγούν πιστοποιητικά γνησιότητας ή να προβαίνουν σε εκτίμηση της χρηματικής αξίας τέτοιων αγαθών, παρά μόνο εάν τους ανατεθεί από την προϊστάμενή τους αρχή ή τους ζητηθεί από άλλη δημόσια αρχή» (Ν.3028/2002, άρθρο 32, παρ.12).

² Υπό ορισμένους πρόσθετους όρους, Ν.710/1977 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

³ Κανονισμός Λειτουργίας Σχολών Ξεναγών (ΦΕΚ 1375/Β'/2002), άρθρο 11